

Abstrakt

Východiska: Potraviny (jídlo, pití a doplňky stravy) mohou ovlivňovat metabolismus a transport léčiv v organismu nebo farmakodynamické účinky léčiv. Následkem těchto interakcí dochází ke změnám biologické dostupnosti léčiv, jako je snížení účinku případně selhání léčby nebo zvýšení účinku často se zvýšením rizika nežádoucích účinků. Výjimečně se může projevit až toxicita léčiva. V práci jsou detailně popsány mechanismy interakce léčiv s potravinami a probrány vybrané potraviny a rostlinné přípravky s významným interakčním potenciálem. Vzhledem ke klinickému dopadu interakcí je zvláště probrán warfarin a interakce doplňků stravy a chemoterapie u onkologických pacientů. Jsou uvedena kompendia, která mohou být při odhalování možných interakcí použita.

Metody: V praktické části byly použity 2 způsoby sběru dat. Pro zjištění aktuální situace byli osloveni respondenti v anonymním dotazníkovém šetření provedeném mimo nemocnice. Dále byly vybrány zajímavé kazuistiky z databáze Ambulance klinické farmakologie VFN.

Výsledky: V dotazníkovém šetření byly získány odpovědi od 129 respondentů, 82 žen a 47 mužů. Alespoň 1 léčivý přípravek užívalo dlouhodobě 48,9 %. Respondenti nejčastěji získávali informace o správném užívání léčivých přípravků od lékaře, lékárníka nebo farmaceutického asistenta a z příbalové informace. Téměř 90 % dotázaných se domnívá, že má dostatečné informace o správném užívání léčivých přípravků. Jen vodou zapíjí léčivé přípravky 61 % respondentů, vodou nebo jinými nápoji 32 %. Bohužel téměř 40 % osob uvedlo, že léky zapíjí jen nejnutnějším množstvím tekutin (1-2 loky). Toho, že účinek léčivých přípravků může být ovlivněn některými potravinami, si je vědomo téměř 81 % respondentů, některými nápoji téměř 95 % respondentů a některými doplňky stravy téměř 72 % respondentů. Ptala jsem se na názor respondentů na možné interakce nějakého léčivého přípravku s vodou, sycenými nápoji, grapefruitovým, pomerančovým a jablečným džusem, mlékem, ovocným, zeleným a černým čajem, čajem z třezalky tečkované, heřmánkovým čajem, kávou, alkoholickými nápoji, zelenou/listovou zeleninou, tučnými jidly, jidly s vysokým obsahem vlákniny, potravinami obsahujícími velké množství tyraminu, česnekem, ženšenem, třepatkovkou a jinanem dvojlaločným. Nebyl zjištěn žádný obecný vzorec správných odpovědí v závislosti na pohlaví a dosaženém vzdělání. Téměř 82 % respondentů uvedlo, že při užívání warfarinu je důležité dodržovat doporučené složení stravy. Problematika je doplněna 6 kazuistikami.

Závěr: Byl zjištěn signifikantní rozdíl v druhu nápoje používaného k zapíjení léčivých přípravků v nemocnici a mimo nemocniční zařízení. Mimo nemocnice se naštěstí výrazně více používá voda. Ke snížení výskytu interakcí plynoucích z výběru nápoje pro zapití léčivých přípravků, a to zvláště v nemocnicích, by mohla napomoci reklamní kampaň (plakáty, krátká videa) a edukace zdravotními sestrami. A hlavně dostupnost pitné vody v nemocnicích v jiné formě než je kohoutková voda a její nabízení pacientům k zapíjení léků. Mezi některými léčivými přípravky a některými potravinami, včetně doplňků stravy, jsou významné lékové interakce. Upozornění na významné interakce by mohlo být uvedeno na krabici léčivého přípravku a doplňku stravy. Lékaři a lékárníci by měli mít přehled o tom, jaké doplňky stravy pacienti užívají, aby bylo možné interakcím s léčivými přípravky předcházet. Možných lékových interakcí je nepřeberné množství a zdravotnický pracovník si je nemůže pamatovat, pomoci mohou různá kompendia.

Klíčová slova: potraviny, doplňky stravy, zapíjení léků, lékové interakce, metabolismus léků, transportéry